

”Kirkkoonkin on hiipinyt totuuden jälkeinen aika”

Miikka Ruokanen siirtyy Kiinan protestanttisen kirkon Nanjingin teologisen seminaarin professoriksi. Cambridgen yliopistossa hiljattain toisen väitöskirjansa tehnyt Ruokanen on huolissaan Suomen luterilaisen kirkon teologiasta. Jos samaa sukupuolta olevien avioliittojen siunaamisesta tulee papeille pakollista, hän aikoo erota kirkosta.

TEKSTI | JUSSI RYTKÖNEN – KUVAT | JUKKA GRANSTRÖM

Helsingin yliopistosta hiljattain eläkkeelle siirtynyt dogmatiikan professori **Miikka Ruokanen** on kohtaamisessa oma vilkas itsensä. Lopettelemme hyvää lounasta kiinalaisessa ravintolassa.

Ruokanen on kiinalaisen ruoan ystävä, sillä hän on viettänyt reilun 20 vuoden aikana kahdeksan vuotta Kiinassa vierailevana professorina kolmessa eri yliopistossa Pekingissä, Shanghaissa ja Nanjingissa. Tämän ovat mahdollistaneet virkavapaudet Helsingin yliopiston virasta.

Riisiä, Chop suey -kanaa, hapanimeläkastiketta ja kevätrullia tulee lautaselle myös tästä eteenpäin, sillä Ruokanen jatkaa täystoimisena Nanjingin teologisen seminaarin professorina.

Ainakin seuraavat viisi vuotta hän viettää Kiinassa lukukausien ajan. Lomataukoina palataan Suomeen.

Omasta mielestään Ruokanen ei oikeasti edes ole eläkkeellä.

– Olen vain vaihtanut työpaikkaa 25 Helsingin professorivuoden jälkeen. En siis oikein tiedä, miltä eläkkeellä olo tuntuisi ja voi olla, etten koskaan tule sitä tietämäänkään, Ruokanen pohdiskelee.

Hän kertoo kuitenkin edessä olevan ajan Kiinassa tuntuva mielenkiintoiselta

– Olen iloinen ja vapautunut. Saan tehdä sitä, mitä eniten haluan. Jos Jumala suo, haluan olla mahdollisimman kauan töissä Kiinassa. Se on minulle uuden elämän alku.

Ruokasen tuleva ympäristö on 2 500 vuotta vanha kiinalainen miljoonakaupunki. Mutta ensin on mentävä Englannin Cambridgeen.

Suomessa on vankka Luther-tutkimuksen perinne, joka henkilöityy varsinkin professori **Tuomo Mannermaan** (1937–2015) ja hänen oppilaidensa tuotantoon.

Mannermaan Luther-koulukunnan työ on ollut erittäin merkittävää, ja Ruokanen arvostaa sen tuloksia, mutta 2000-luvulle tultaessa häntä oli jo pitkään vaivannut siinä jokin. Hän päätti itse tehdä Lutherista toisen väitöskirjansa.

Opinajhoksi valikoitui Englannin Cambridgen maineikas yliopisto, jossa Ruokanen vieraili tutkijaseminaareissa joitakin kertoja vuodessa. Uusi väitöskirja valmistui työn ohessa Helsingissä ja Kiinassa. Sen aiheena on Lutherin kolminaisuusopillinen armo-oppi teoksessa *Sidotu ratkaisuväliltä*. Englanniksi kirjoitettu väitöskirja tullaan suomentamaan.

Ruokanen oli tutkinut Lutheria aikaisem-

KOTIMAA | 7.3.2019

KOTIMAA | 7.3.2019

Professori ja työpöytä, jonka ääressä moni teksti on syntynyt. Maaliskuusta lähtien Miikka Ruokanen opettaa, tutkii ja kirjoittaa Kiinan protestanttisen kirkon Nanjingin teologisessa seminaarissa.

Kuka?

Miikka Ruokanen, 65

Oppiarvo: Teologian (Helsinki) ja filosofian (Cambridge) tohtori

Työ: Dogmatiikan professori (emeritus) Helsingistä, nykyisin Nanjingin teologisen seminaarin professori

Perhe: Puoliso ja yksi aikuinen lapsi

Harrastus: Kiinan kieli ja kulttuuri, klassinen musiikki, uiminen ja hiihto, retkeily Lapissa

minkin, liikkuen kuitenkin myös muilla teologian alueilla. Hänen ensimmäinen dogmatiikan väitöskirjansa (1982) käsitteli luterilaisen teologin **Gerhard Ebelingin** ajattelua.

Uudella väitöskirjallaan Ruokanen ei halua kumota vaan täydentää Luther-tutkimuksen tuloksia.

– Mannermaan koulukunnan tutkimuksissa Lutherin ajattelua ei ole aikaisemmin lähestytty riittävästi Lutherin pneumatologiasta eli Pyhästä Henkeä koskevasta opetuksesta käsin. Sidottu ratkaisuväliltä on pneumatologisin kirja, jonka Luther kirjoitti. Sieltä nousee oikaisuni Mannermaan koulukunnan tulkintoihin, Ruokanen tiivistää.

Hän on yhtä mieltä Mannermaan kanssa siitä, että teologisesti syntisen vanhurskauttamisen ei ole anteeksiantamuksen julistus etäältä,

vaan se on myös ”intiimiä” yhtymistä Kristuksen persoonaan.

Mannermaan koulukunnan tulkinnoissa vanhurskauttamisessa ihminen osallistuu ja yhtyy Kristuksen jumalalliseen luontoon.

– Olen samaa mieltä. Mannermaalta kuitenkin puuttuu näkemys siitä, että tämä yhtyminen tapahtuu Pyhässä Hengessä. Mannermaa käytti filosofista terminologiaa, mikä aiheutti kritiikkiä.

Ruokanen arvioi Mannermaan kannan oleen, että vanhurskauttamisessa ihminen osallistuu Jumalan olemukseen, eikä vain Jumalan ominaisuuksiin, joita ovat esimerkiksi pyhyys, vanhurskaus, rakkaus ja kuolemattomuus.

– Mannermaa väitti, että tämä oli myös kreikkalaisten kirkkoisien kanta. Mutta he eivät käyttäneet mannermaalaista olemis-ontologista kieltä,

vaan hyvin pneumatologista kieltä. Se, että me osallistumme kolmiyhteisen Jumalan elämään, tapahtuu aina Pyhässä Hengessä.

Ruokasen mukaan kirkkoisät, kuten myös Luther, korostavat samanaikaista osallisuutta Kristuksen työhön, hänen ristiinsä ja ylösnousemukseensa, eivätkä vain Kristuksen jumalalliseen persoonaan.

Ruokanen on tyytyväinen siihen, että väitöskirja valmistui. Hänestä tuli Cambridgessä tammiukuussa filosofian tohtori teologiassa.

– Väitän, että väitöskirjani on paras uusi analyysi Lutherin ja **Erasmus Rotterdamilaisen** kuuluisasta vapaata tahtoa koskevasta riidasta.

Sekä Helsingin että Cambridgen yliopistosta Ruokanen kehuu kovatasoisiksi. Niissä tehdään huippuluokan tutkimusta. »

Li Jun ja Miikka Ruokanen palvelevat molemmat tästä eteenpäin Kristuksen kirkkoa Kiinassa.

– Mutta teologian tekemisen tavoissa on eroja, Ruokanen muotoilee.

Cambridgen yliopistossa yhdistyvät syvästi akateeminen ja toisaalta kirkon elämään osallistuva teologian tekeminen.

– Näin ei Helsingissä enää ole. Täällä yliopisto ja kirkko ovat etäämmällä toisistaan.

Länsimaailman yliopistojen vanhoja ja uusia teologisia kouluja uhkaa Ruokasen mukaan kehitys, jossa perinteinen teologia liukuu entistä enemmän religious studies -tyyppiseksi uskonntutkimukseksi.

– Yhdysvalloissa näin on käynyt monissa paikoissa. Britanniasakin esimerkiksi Oxford on jossittain sillä tiellä.

Sama muutos eli sekulaarin tutkimusotteen yleistymisen ja teologian ohentuminen näkyvät Ruokasen mielestä myös Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa.

– Useimmissa oppiaineissa niin tutkimuksen kuin myös tulkinnan menetelmät lainataan humanistisista ja käyttäytymistieteistä. Teologinen substanssi on olennaisesti ohentunut.

Miikka Ruokanen arvioi, että kehityksen taustalla on paitsi yleinen länsimainen henkinen kehitystrendi myös halu osoittaa tiedekunnan tieteellisesti korkea taso ja puolustaa sen paikkaa yliopistossa.

– Helsingin teologinen tiedekunta onkin ollut tieteellisesti erittäin kilpailukykyinen.

Ruokanen painottaa, että yliopistossa teologialla täytyykin olla vapaan ja neutraalin tieteellisen tutkimuksen tehtävä.

– Tutkimus on arvovapaata niin pitkälle, kuin se pystyy olemaan. Mutta teologialla on myös hermeneuttinen ja konstruktiivinen, luova tehtävä. Sen on kykyttävä, mitä nämä vanhat tekstit ja uskomukset nyt merkitsevät? Joku Nasaretilainen nousi haudasta, mitä se tarkoittaa meille?

Tutkija on Ruokasen mukaan aina hermeneuttisessa kehässä. Omat käsitykset vaikuttavat aina, jollakin tasolla. Puhtaan objektiivista tulkintaa ei ole. Teologian pitää keskustella sii-

”
Aitoa suvaitsevaisuutta kirkossa ei ole. Leimattu ihminen on ekskommunikoitu, eikä häntä enää kuunnella.

tä, onko se mitä uskomme totta, onko se Jumalan totuus.

Loppujen lopuksi on myös niin, että yliopiston ja kirkon suhteiden välisellä tiellä liikenne on kaksisuuntaista.

– Me monet Helsingin teologisen tiedekunnan professorit koemme, ettei kirkko juurikaan tarvitse meitä. Eli tiedekunnan etääntyminen kirkosta on kaksitahoinen asia: myös kirkko on etääntynyt meistä.

Yliopiston tehtävä on palvella paitsi tiedettä, myös yhteiskunnan muita osia. Miikka Ruokanen on hieman huolissaan siitä, millä tavalla yliopistollisen teologian muuttuminen vaikuttaa uusiin pappispolviin.

Ruokanen toteaa vuosikymmenien kokemuksella, että Helsingissä teologian opiskelijoissa on erinomaisia, kyvykkäitä henkilöitä. Kuitenkin kaikki se, mitä nuoret yliopistossa oppivat, näkyä ja kuuluu aikanaan saarnatuolissa.

– Olemme kirkon kannalta perustavien kysymysten äärellä, Ruokanen toteaa.

Esimerkiksi saarna on luterilaisessa kirkossa ollut Ruokasen mukaan jo pitkään kriisissä.

– Ei se ole ihmeäkään, sillä saarnaaminen on papin työssä vaikeinta.

Ruokanen on itsekin pappi. Hän myös saarnaa, varsinkin Helsingin Tuomasmessussa ja Kiinassa.

Ruokanen arvostelee kirkollisen viran nykyistä monitouhaisuutta. Paljon tärkeämpää papeille olisi hänen mielestään rukoillen lukea ja mietiskellä enemmän Raamattua, harjoittaa säännöllistä rukousohjelmaa ja käydä messussa.

– Oman spiritualiteetin hoitaminen, hiljaisuus ilman nettiä ja puhelimia on keskeisintä.

Voidakseen olla profetaattinen ääni papin pitäisi Ruokasen mielestä olla ”Jumalan ystävä”.

– Sellaiseksi **Abrahamiksi, Moosekseksi tai Daavidiksi** tullaan vain seurustelemalla Jumalan kanssa kammiassa, dialogissa Raamattu avoimena, istuen ja polvillaan.

Ruokanen suosittelee papeille myös ripittäytymistä. Saarnatuolissa ei voi olla huonolla omallatunnolla.

– Daavid oli murhaaja ja avionrikkoja, mutta myös nopea tunnustamaan syntinsä. Hän oli jostakin syystä Jumalan mielen mukainen hallitsija. Oikea mieli Jumalan edessä on ihmisellä, joka ei ole moraalisesti täydellinen, vaan murrettu ruoko, Ruokanen sanoo.

Kiinan protestanttiseen kirkkoon hengellisesti yhä enemmän suuntautuva Ruokanen kertoo vähitellen etääntyvänsä suomalaisesta kirkollisesta todellisuudesta.

Hän arvioi kuitenkin, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ongelmana on yhä enemmän poliittinen korrekkaus. Sen avulla pyritään yhteiskunnallisen hovikelpoisuuden säilyttämiseen ja jäsenkadon tyrehtyttämiseen.

– Tämä näkyy siinä, että kirkko ei uskalla tehdä ratkaisuja, jotka ovat sekulaarin yhteiskunnan eetoksen vastaisia. Mutta ajan henkeen sopeutuminen ei ole pysäyttänyt yhdenkään länsimaisen kirkon jäsenkatoa.

Ruokanen kertoo olleensa aina naispappisuuden kannattaja. Silti häntä surettuu se, miten vähän elintilaa kirkko tarjoaa siinä asiassa vanhoillisille.

– On traagista, että hyvät teologit joutuvat kirkon ulkopuolelle. Minulla ei ole asiaan ratkaisua, mutta ongelma on huutava.

Toinen kirkon ongelma on Ruokasen mielestä voimakas opin kritiikki, uskon tiedollisen sisällön vähätely.

– On muodikasta korostaa opin asemesta rakkautta ja oikeudenmukaisuutta. Vaarana tässä on se, että älyllis-tiedollisten totuusarvojen tilalle tulevat tunnekokemukset ja subjektiiviset mielipiteet. Uskonto, joka ei vastaa älyllisiin haasteisiin eikä esitä totuusväitteitä, ei ole uskomisen arvoinen.

Mitä ”rakkauden” ja ”oikeudenmukaisuuden” käsitteisiin vetoamiseen tulee, ongelma on Ruokasen mielestä niiden monitouhaisuus. Tässäkin tarvitaan kriittistä analyysia ja älyllisiä perusteita.

– Tämä merkitsee, että kirk-

koonkin on hiipinyt jo niin sanottu totuuden jälkeinen aika! Tämä on hyvin postmodernia: ei ole yhtä totuutta, vaan kaikkien omat, subjektiiviset totuudet.

Tästä päästään avioliittoteologiaan. Ruokanen pelkää, että jos kirkko suostuu vihkimään samaa sukupuolta olevat ihmiset avioliittoon tai siunaamaan tällaiset liitot, näistä toimituksista tulee ajan mittaan papeille pakollisia – vaikka muutoksen yhteydessä vapaaehtoisuutta ensin lupailtaisiinkin.

– Ruotsissa tällaista pakkoa on papeille jo yritetty.

Ruokasen mielestä tällainen kehityssuunta tuhoaisi isiemme ja äitiemme kirkon.

– Jos kirkko tekisi päätöksen tällaisesta pappeja koskevasta pakosta, minä eroaisin seuraavana päivänä Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta. Klassisen teologian edustajana en voi kuvitellakaan olevani sellaisen kirkon jäsen, joka pakottaa pappinsa toimimaan luomisen teologian vastaisesti, Ruokanen sanoo.

Hän harmittelee suomalaista kirkollista keskusteluilmapiiriä. Sen suurimpia ongelmia on hänen mielestään se, että yhden mielipiteen perusteella leimattu ihminen menettää hovikelpoisuutensa kaikissa asioissa.

– Aitoa suvaitsevaisuutta kirkossa ei ole. Leimattu ihminen on ekskommunikoitu, eikä häntä enää kuunnella.

Kiinassa puhaltelvat toisenlaiset tuulet. Siellä on maailman nopeimmin kasvava ja suurin kansallinen protestanttinen kirkko, jonka ongelmat ovat toisenlaisia kuin Suomessa.

Idän jättiläisvaltakunnassa kirkon on oltava kieli keskellä suuta esimerkiksi politiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Mutta hengellisissä asioissa se on vapaa opettamaan kuten haluaa.

Ruokanen odottaa tulevalta työltään paljon.

– Nanjingin teologinen seminaari on Kiinan kirkon korkein oppilaitos. Se myöntää kandidaatin-, maisterin- ja tohtorinarvoja. Opiskelijamäärä on nyt 500, mutta se nousee 700:aan, Ruokanen tietää.

Nanjingiin tulevat opiskelemaan Kiinan kirkon lahjakkaimmat teologit. Joka toisella heistä on jo jokin muu akateeminen oppiarvo. Perusylioppilaiden rinnalla papeiksi opiskelee lääkäreitä, insinöörejä, humanisteja, luonnontieteilijöitä, yhteiskuntatieteilijöitä ja juristeja.

– Nämä nuoret kristityt ovat valinneet ristin tien. He kuulevat Jumalan kutsun ja hylkäävät paremmin palkatut työt ja muut edut. He ovat fiksuja ja motivoituneita ihmisiä, joiden kanssa työskenteleminen on suuri ilo.

Kiinan-vuosinaan Ruokanen kertoo nähneensä, että länsimainen teologia ja kristillisuus eivät ole ainoa eivätkä välttämättä edes paras tapa ymmärtää ja elää todeksi Jumalan totuus.

– Kiinassa olen saanut osallistua hyvin elävään kristillisyyteen, siitä on tullut hengellinen kotini.

Pian on aika pakata laukut ja suunnata puolison **Li Junin**

kanssa Nanjingin-koneeseen.

Ruokanen tuumiskelee hetken, mitä lähtäisi toivoisi Suomen kirkolle, ja mainitsee sanan ”uudistuminen”. Kirkko on hänestä jatkuvassa kriisissä, se on kirkon olotila.

– **Seppo A. Teinonen** sanoi usein, että olkoon kirkko kirkko. Siinä on suuri viisaus. Ei pidä mukautua ajan henkeen, eikä luulla, että kirkko siten säilyttää merkityksensä. Kirkon uudistuminen nousee muualta.

Ruokanen toivoo, että Suomen kirkon vaikuttajat voisivat prosessoida päätöksiä rukouksen ilmapiirissä kysyen, mitä Jumalan sana ja kirkon kestävä perinne asioista sanovat.

– Toivoisin, että kirkko ei nojaisi gallupeihin, vaan löytäisi nämä omat vanhat voimavaransa ja ammentaisi niistä voimaa uudistumiseensa. Se vaatii uskallusta ja hengellistä kapasiteettia, asioiden katsomista ristin läpi, Miikka Ruokanen sanoo. ✕

Jaa iloa merkkipäivänasi

Perusta merkkipäiväkeräys

Lahjoituspalvelu 020 7127 256
(arkisin klo 9–15)

suomenlahetykseura.fi/merkkipaiva

Hinnat 020-numeroihin soitettaessa: kiinteästä puhelinverkosta ja matkapuhelinverkosta 8,4 snt/min (sis. alv 24 %). Keräysluvut: Manner-Suomi RA/2016/517, Ahvenanmaa ALR 2018/7388.

SUOMEN
LÄHETYSSEURA